

Studii și materiale de muzeografie și istorie militară, 7—8, 1974—1975, București, 1977, 336 p.

Recentul volum al publicației Muzeului militar central înmănunchează un număr important de studii și articole, precumpănind cele de istorie militară. O bună parte dintre ele valorifică materiale aflate chiar în patrimoniul acestuia; este în special cazul pentru articolele de istorie veche și arheologie.

Astfel, primul dintre studiile publicate, cel al lui Gh. Poenaru Bordea, *Amfore ștampilate din Callatis în colecția Muzeului militar central* (p. 5—12), prezintă un număr de 9 ștampile (3 thasiane și 9 sinopeene), ce se adaugă celor 1 106 ștampile de amfore de la Callatis și din sudul Dobrogei publicate de M. Gramatopol și Gh. Poenaru Bordea¹.

Articolul prof. D. Tudor, *Trupele din castrul roman de la Slăveni pe Olt* (p. 13—22), face o prezentare sistematică a unităților care au executat lucrări militare în castru (în special în perioada războaielor de cucerire a Daciei) sau au staționat aici (*ala I Hispanorum*). Remarcăm că autorul consideră ștampila de tipul *Leg(io) XIII Gemina* de dată mai veche², iar despre cea de forma *Leg[.] XI (Claudia)* — consemnată de manuscrisele lui Gr. G. Tocilescu — este de părere că descoperitorul „a avut în față un fragment din ștampila precedentă (LEG. XIII)” (p. 17).

Într-un studiu substanțial, Cristian M. Vlădescu prezintă *Observații asupra tipologiei armamentului roman din Dacia Inferior* (p. 23—54). Este de fapt o prezentare sistematică a diferitelor categorii de armament, bazându-se pe descoperirile mai vechi sau mai noi efectuate în special în castrale romane din Oltenia. Autorul încearcă o inseriere a diferitelor piese de armament: sulite și lănci, vîrfuri de săgeți, săbii și pumnale (aici include și buterolele), piese de armură etc.; în cadrul fiecărei categorii, autorul face o primă încercare de tipologie³.

Sub titlul *Cercetări arheologice recente în castrul roman de la Rîșnov* (p. 55—78), N. Gudea și I. Pop comunică rezultatele

săpăturilor din anul 1972, aducînd la zi publicarea rezultatelor anterioare⁴.

Un articol valoros semnează L. Pelculescu, *Garnituri de armură romane din Dacia* (p. 79—88); autorul prezintă trei asemenea piese — greșit identificate pînă acum —, dovedindu-se un bun cunoscător al problemelor armamentului roman din România⁵.

Cu articolul *Palmyreni sagittarii într-o nouă diplomă militară din Dacia Superior* (p. 89—92), semnat de autorul acestor rînduri⁶, se încheie seria articolelor de arheologie clasică.

În continuare, sînt publicate cîteva articole de istorie medie a României. Vom aminti aici numai două, care utilizează în mare măsură cercetarea arheologică: Lucian Chițescu, *Fortificațiile Moidovei în timpul lui Ștefan cel Mare* (p. 93—120), și R. Heitel, *Principalele rezultate ale cercetărilor arheologice efectuate pe Insula Celății (Ada Kaleh)* (p. 193—208). Mai departe, volumul prezintă alte studii de istorie militară modernă și contemporană. Publicația se încheie cu rubricile *Recenzii și Donatorii și donații*.

Prin varietatea tematicii și calitatea materialelor publicate, volumul aduce importante contribuții la adîncirea studiilor de istorie militară, la cunoașterea patrimoniului muzeistic și arhivistice național.

Constantin C. Pelculescu

¹ La catalogul Intocmit de autor, am mai adăuga un *unbo* de scut și o buterolă aflate în Muzeul orașenesc din Corabia.

² Vezi de aceeași autori, *Castrul roman de la Rîșnov. Contribuții la cercetarea limesului de sud-est al Daciei romane*, Brașov, 1971.

³ Partea interesantă a uneia din piese este descoperirea unei inscripții, necunoscută la data publicării acesteia de către V. Pârvan, *Getica*, București, 1926, p. 9, 26 (care o considera aplicată de *gorylos*).

⁴ O versiune în limba franceză a acestui articol a apărut în *Iatomus*, 34, 1975, 4, p. 1020—1023. Articolul din publicația Muzeului militar central prezintă totuși unele diferențe, cum este cea de la nota 2 (p. 89), unde se fac unele observații cu privire la datarea unui alt fragment de diplomă militară, de la Buciumi (cf. I.I. Russu, *Inscripțiile Daciei romane*, I, București, 1976, nr. 12).

¹ Dacia, N.S., 13, 1969, p. 127—282.

² Vezi și Ioana Bogdan-Cătăniciu, SCIV, 25, 1974, 2, p. 285, nota 19: „absolut ipotetic, ni se pare că prezența aici a unei *vezillatio* a legiunii a XIII-a Gemina ar fi mai normală în timpul șederii acesteia la Ratiaria”.